

בעודשי"ת

שבע חיים

דברי תורה

מאת

כ"ק מרן אדמו"ר
הגה"ק זצוקללה"ה

דברי תורה

מאת

כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

פרשת תולדות תשפ"ה

גליון ב' אלפים קנ"ה

שנה מ"א • גליון ו'

יוצא לאור ע"י

מכון הוצאה לאור "שבע חיים"

אגוד חסידי צאנז

רח' דברי חיים 5 • קרית צאנז נתניה

טלפון/פקס: 09-8820355

בארה"ב: 201-472-0556

תוכן הענינים

דברי תורה מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק וצוקללה"ה

בשיעור חומש ורש"י פרשת תולדות תשכ"ח

- כדי שיוכלו כל ישראל לישב בארץ הקדושה מן ההכרח שהארץ תתפשט לפי ריבוי האוכלוסין, ועל זה אמר, והרביתי את זרעך ככוכבי השמים ונתתי לזרעך את כל הארצות האל.
- איתא מרבותינו הקדמונים שנשמט יצחק אבינו נתגלגלה בפנחס, ופנחס הוא אליהו שיהיה מבשר הגאולה.
- דייקא יצחק אבינו יזכה לכך, כי לעתיד לבוא יהיה למליץ יושר על בני ישראל כדמצינו בגמרא (שבת פט, ב).
- הוא ישיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם, כיון דהיה לו צער גידול בנים.
- למטה מעולם הרקיע נמצא עולם הגלגלים, שם יש לכל אחד חלק כפי מדריגתו.
- האסוף הגדול הוא שיש אנשים הטועים להעיד על עצמם כי יודעים הם בבירור שלא ייכשלו בעבירות חמורות ח"ו.
- כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו, ואדרבה בתלמיד חכם מתגרה היצר הרע ביותר, וכל שהוא יותר תלמיד חכם עליו לעשות יותר גדרי פרישות וסייגים.
- גם בישראל מתגרה היצר הרע יותר מאשר על הגויים, ולכן עליהם מוטל יותר לעשות גדריים וסייגים.
- אברהם אבינו עשה משמרת גם על דברים שהשכל מחייבן.
- גם המצוות השכליות היו אצלו רק כחוק מפי הקב"ה וקיים הכל משום שכך צוה הקב"ה.
- בקבלת התורה הקדימו בני ישראל נעשה לנשמע, להורות שקבלו על עצמם שאפילו דברים שאנו יודעים בעצמנו שיש לקיימם ולעשותם, כגון גזל ועריות, אפילו הכי 'נשמע' כלומר נעשה אותם מכח שמיעתם מפי הקב"ה.
- כאשר שאלו אנשי המקום את יצחק לאשתו, סיפר להם כי היתה לו אשה ובכל עיר שבא סיפר להם תמיד שהיא אחותו, למען יהא להם לחשוב מעצמם שגם הפעם כאן הוא משקר להם מתוך יראה מהם.
- עיקר החן והיופי תלוי בנשמה האלוקית אשר בקרבה.
- האדם שאין בו אפילו ניצוץ אחד של פחד, זוכה שהשי"ת בעזרו תמיד.
- מספר נשמת חיים על הגמרא (מגילה ג, א) האי מאן דמיבעית אף על גב דאיהו לא חזי מזליה חזי, שהבהלה הבאה לו לאדם פתאום בלי סיבה ידועה, היא הנותנת שאף על פי שהגוף אינו רואה, נשמתו שהוא המזל המניע אותו רואה.
- רבקה היתה טובת מראה בכך שהיתה מסלסלת בשערה, ומכך פחד יצחק שמא יגרו בו את הרוב.
- 'טובת מראה' היינו שהיתה בו בחינת טוב ושכינה עימה.

* * *

לפרשת תולדות – בדרך דרוש

דברי תורה מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

זרח בחושך אור לישרים

- מאמר הזוהר הקדוש, ההוא זכאה בעי למרדף בתר חייבא וכו' דייעבר מניה ההוא זוהמא, היינו שהצדיק צריך לרדוף ולאחוז בידיו של החוטא על מנת לקרבו למוטב ואף לשלם לו ממון עבור זה.
- דרך הצדיקים להשפיע על בני ישראל פרנסה ועל ידי זה הם מתעוררים לתשובה.
- יצחק אבינו רצה לברך את עשו בנו כדי שעל ידי זה יתקרב למוטב ויעשה תשובה.
- הקב"ה הסתיר מיצחק אבינו שאצל עשו הרשע אין שייך ענין הקירוב כיון שגולד ברשותו, ועל ידי פעולת יצחק ורצונו לברך את עשו נקבע כן לדורות שהדרך לקרב את ישראל לתשובה הוא בהשפעת ברכות ושפע.

קול רנה וישועה באהלי צדיקים

בהדרת קודש וברגשי כבוד משגרים אנו בזה בשם כל הקהל הקדוש
ברכות לראש משביר קדם עטרת ראשנו ותפארתנו

כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

לרגל השמחה השרויה במעון קדשו במזלא טבא וגדיא יאה
שמחת הולדת הנינה תחי'

בת לנכדו יקירו הרה"ג ר' דוד שליט"א
בן בנו הגה"צ מורינו יחזקאל שרגא ברוך שליט"א
רב ואב"ד קרית צאנז נתניה

והברכה אחת היא לסבים הדגולים
מעכש"ת הגאון"צ רבי יצחק אריה ליבוש היילפרין שליט"א
גאב"ד ראדומישלא

והגה"צ רבי משה יהודה דב היילפרין שליט"א
רב דק"ק בית שמואל, גולדערס גרין, לונדון

בקול צהלה ורינה שפתינו תרננה שיהא רעוא מן קדם ה' אוהב צדיקים ית"ש
שיזכו לגרלה לבעל תורה לחופה ולמעש"ט, לתפארת השושילתא דדהבא ובית
אבוה"ק, ואך קול ששון וקול שמחה ישמע לעד במעון הקודש, אכיה"ר

דברי תורה

מכ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק וצוקללה"ה

בשיעור חומש ורש"י פרשת תולדות תשכ"ח

וכן (פסיקתא רבתי, פרשה א; ילקוט שמעוני, ישעיהו רמז תקג) עתידה ירושלים להיות כארץ ישראל וארץ ישראל ככל העולם כולו עיי"ש (וברש"י, זכריה יד, י; מהרש"א בחדושי אגדות, מגילה כג, א ד"ה עתידים בתי כנסיות). כל זה כדי שיוכלו כל ישראל לישב בארץ הקדושה ולא חוצה לארץ, לכן מן ההכרח שהארץ תתפשט לפי ריבוי האוכלוסין, ועל זה אמר, והרביתי את זרעך ככוכבי השמים ונתתי לזרעך את כל הארצות האל.

*

כי לך ולזרעך אתן את כל הארצות האל וגו'.

נודעת הקושיא מהו אומרו 'לך' ולזרעך, הלא בפועל לא ניתנה הארץ אלא ליעקב, ותיצו דהנה מספקא לן (ראה בבא בתרא קיט, ב) אי ארץ ישראל ירושה היא לנו מאבותינו, ומכאן ראייה דמוחזקת לנו מאבותינו, ואכמ"ל (עין פרשת דרכים, דרוש טו"ב ודרוש כ"ב; רמב"ן בראשית יג, יז; אברבנאל בראשית יז, ד).

ועלה ברעיוני לומר, על פי מה דאיתא מרבותינו הקדמונים (זוה"ק פרשת פנחס, ח"ג רלו, ב; ספר גלגולי נשמות להרמ"ע מפאנו, ליקוטים אות ו), שגשמת יצחק אבינו נתגלגלה בפנחס, וכן אמרו (זוה"ק פרשת כי

ויהי רעב בארץ מלכד הרעב הראשון אשר היה בימי אברהם וילך יצחק אל אבימלך מלך פלשתים גררה. וירא אליו ה' ויאמר אל תרד מצרימה שכון בארץ אשר אומר אליך. גור בארץ הזאת ואהיה עמך ואברכך כי לך ולזרעך אתן את כל הארצות האל והקימותי את השבועה אשר נשבעתי לאברהם אביך. והרביתי את זרעך ככוכבי השמים ונתתי לזרעך את כל הארצות האל והתברכו בזרעך כל גויי הארץ וגו' (בראשית כו, א-ד)

לבאורה מהי הגדולה בברכה זו שיגור בארץ הזאת ויתן לו ולזרעו את כל הארצות האלה, וכי כמה אוכלוסין כבר יכולה הארץ להכניס לתוכה, הלא אם יהיו ככוכבי השמים לרוב איך יכנסו כולם בארץ ישראל הרי קטנה היא מהכיל את כל אלו.

ובפשטות יובן על פי הגמרא (גיטין נו, א) שהשיב רבי חנינא ליהווא צדוקי, ארץ צבי כתיב בה (דניאל יא, טז; ירמיהו ג, יט), מה צבי זה אין עורו מחזיק את בשרו, אף ארץ ישראל בזמן שיושבין עליה רווחא ובזמן שאין יושבין עליה גמרא. כן אמרו חז"ל (ספרי, פרשת דברים א; שיר השירים רבה ז, יא) עתידה ירושלים להיות מגעת עד דמשק עיי"ש,

ואפשר לומר מעם להא דנתגלגלה נשמת יצחק בפנחס דהוא אליהו, כיון שיצחק פרחא נשמתו לעילא ונכנסה בו נשמה חדשה מעלמא דדכורא, אם כן הוא כקם בתחיית המתים ונתגלגל בפנחס שהוא אליהו שיהיה חי וקיים לעד, ואינו צריך שוב לעמוס עוד מעם מיתה.

ועל כל פנים דייקא הוא ישיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם, כיון דהיה לו צער גידול בנים, שכאשר נתוודע לו רשעת בנו עשו היו כל תפילותיו שעשו ישוב בתשובה, כדמצינו בגמרא (מגילה ו, א) מאי דכתיב (ישעיהו כו, י) יוחן רשע כל למד צדק, אמר יצחק לפני הקב"ה רבוננו של עולם יוחן עשו וכו' עיי"ש, וכיון שהצמער על עשו לכן הוא יהיה והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם, והבן.

ואיתא במדבר קדמות מהחיד"א ז"ל (מערכת זי"ן אות ו; וכן בדבש לפי מערכת פ אות ד; נחל קדומים, במדבר כה, יב) מכתבי גורי האר"י ז"ל, שעשו נתגלגל בזמרי, ובא פנחס להורגו כדי לתקן מה שאהבו יצחק בתחילה, ככתוב (בראשית כה, כח) ויאהב יצחק את עשו, והדברים עתיקין (וע"ע בספר הגלגולים להאר"י ז"ל, פרק סז; ספר גלגולי נשמות להרמ"ע מפאנו, ליקוטים אות ו). ולעתיד לבוא הרי תהיה מחיית מלכות אדום מזרע עשו, ולכן יבוא אליהו שהוא גלגול יצחק עם משיח בן דוד ויבשר שכבר הגיע זמן מחיית עמלק, והבן.

על פי זה אתי שפיר מה שהבטיחו הקב"ה ליצחק, לך ולזרעך אתן את כל הארצות האל, שהרי פנחס היה

תשא, ח"ב קצ, א; פרקי דרבי אליעזר, פרק מו; ילקוט שמעוני, במדבר רמו תשעא; רש"י בבא מציעא קיד, ב ד"ה לאו כהן מר) שפנחס הוא אליהו, והוא יהיה מבשר הגאולה, כדבר הכתוב (במדבר כה, יג) והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם וגו', ובתרגום יונתן שם, ואעבדיניה מלאך קיים וייחי לעלמא למבשרא גאולתא בסוף יומיא.

ויש לומר מעם לשבח דלכן דייקא יצחק אבינו יזכה לכך, דהנה מצינו בגמרא (שבת פט, ב) לעתיד לבא יאמר לו הקב"ה לאברהם בניך חטאו לי. אמר לפניו, רבוננו של עולם ימחו על קדושת שמך. אמר אימור ליה ליעקב דהוה ליה צער גידול בנים, אפשר דבעי רחמי עליהו. אמר ליה בניך חטאו. אמר לפניו, רבוננו של עולם ימחו על קדושת שמך. אמר לא בסבי מעמא ולא בדרדקי עצה. אמר לו ליצחק בניך חטאו לי. אמר לפניו, רבוננו של עולם בני ולא בניך, בשעה שהקדימו לפניך נעשה לנשמע קראת להם (שמות ה, כב) בני בכורי, עכשיו בני ולא בניך, ועוד כמה חטאו, כמה שנותיו של אדם שבעים שנה, דל עשרין דלא ענשת עלייהו פשו להו חמשיין, דל כ"ה דלילותא פשו להו כ"ה, דל תרתי סרי ופלגא דצלווי ומיכל ודבית הכסא פשו להו תרתי סרי ופלגא, אם אתה סוכל את כולם מוטב, ואם לאו פלגא עלי ופלגא עליך, ואם תמצא לומר כולם עלי הא קריבית נפשי קמך וכו' עיי"ש. לזה הוא יצחק יזכה להיות מבשר הגאולה על ידי גלגולו בפנחס שהוא אליהו הנביא, ככתוב (מלאכי ג, כג-כד) הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום ה' הגדול והנורא, והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם וגו'.

הארצות האל' ולא יותר, שיהיה מקום לכולם וכן"ל דארץ צבי כתיב.

*

עוד אפשר לומר, דהנה אמרו חז"ל (מגילה טז, א) אומה זו משולה לעפר ומשולה לכוכבים, כשהן יורדין יורדין עד עפר, וכשהן עולין עולין עד לכוכבים. ובפשטות יוסבר על פי מה שנאמר (שמות כד, יג) ויעל משה אל הר האלקים, שבזמן שישראל עולין הם עולין בעליית נשמה עד לכוכבי הרקיע, ויכולים כולם להיות כאותם שנכנסו בחייהם לגן עדן, חנוך, אליהו וכו' ורבי יהושע בן לוי (ראה מסכת דרך ארץ, פרק א הלכה יח; ילקוט שמעוני, יחזקאל רמז שסז. וע"ע בעמק המלך, שער ו, פרק סט, ושער יח, פרק ב). וכן מסופר על הבעש"ט הקדוש זי"ע (שבחי הבעש"ט אות קה, והובא בהקדמה לבעש"ט על התורה, אות עב) שהיה מצפה לעלות בסערה כמו אליהו זכור לטוב.

זה כמוכן מדריגה גבוהה, אך למטה מעולם הרקיע נמצא עולם הגלגלים (עיין רמב"ם הלכות יסודי התורה פ"ב ופ"ג), שם יש לכל אחד חלק כפי מדריגתו. ועל כך כבר אמרתי על המשנה (עוקצין ג, יב) אמר רבי יהושע בן לוי עתיד הקדוש ברוך הוא להנחיל לכל צדיק וצדיק שלש מאות ועשרה עולמות שנאמר (משלי ה, כא) להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא, שבפשטות יהיו הצדיקים הגדולים מושלים בש"י עולמות על ידי כך שיעשו להם כנפיים ויוכלו לעוף עד לכל הכוכבים, ולצדיקים הבינונים יתנו לכל הפחות כוכב אחד ששם ימלוך, וכמו שיש לכל אחד היום ד' אמות משלו, כך לעתיד יהיה לו ממשלה על כוכב אחד.

מבאי הארץ ובזמן כיבוש הארץ על ידי יהושע נאמר (יהושע כב, יג) וישלחו בני ישראל אל בני ראובן ואל בני גד ואל בני חצי שבט מנשה אל ארץ הגלעד את פינחס בן אלעזר הכהן, ופנחס הוא גלגלו של יצחק, על כן אמר 'לך' ולזרעך אתן את כל הארצות האל, לא רק כדלקמן, ונתתי לזרעך את כל הארצות האל, אלא גם לך אתן לעתיד בלבוש פנחס. או אפשר שהלשון 'לך ולזרעך' רומז כשתהיה זרעך היינו שתתגלגל בפנחס, והבן.

*

עוד אפשר לומר, דהנה להלן בפרשת ויצא (בראשית כח, יג) ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, ויפגע במקום וילן שם וגו', ויחלום והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו, והנה ה' נצב עליו ויאמר אני ה' אלקי אברהם אביך ואלקי יצחק הארץ אשר אתה שוכב עליה לך אתננה ולזרעך וגו', ודרשו חז"ל (חולין צא, ב, ומובא ברש"י שם) מלמד שקפלה הקב"ה לכל ארץ ישראל והניחה תחת יעקב אבינו, שתהא נוחה ליכבש לבניו.

וכבר מילתי אמורה דכיון שהיה אז יעקב אבינו היהודי היחידי בעולם, לכן נתקפלה כל ארץ ישראל תחתיו, ואחר כך כאשר זכה ל"ב שבטים שוב נתגדלה הארץ לפי ריבוי האנשים. וזה גם פירוש הכתוב כאן 'לך ולזרעך אתן את כל הארצות האל' היינו שהארצות יהיו גדולים כמו לך, כפי שצריך לאדם או לפי זרעך, שהכל תלוי באוכלוסיה הגדולה. וזה שהמשיך ואמר 'והרביתי את זרעך ככוכבי השמים' ואפילו הכי 'ונתתי לזרעך את כל

שאינני בזה העולם, אני נמצא בעולם גבוה מאד וכבר נשכח ממני הריח הרע שיש בעולם הזה, ואלמלי הייתי זוכר כמה קשה להיות בעולם הזה לא הייתי יורד להצילך, עכד"ק. והדברים מבחילים לרעיון, שעל אף שהיה הוא בנו יחידו וקדוש עליון, אפילו הכי לא היה יורד להצילו מחמת הריח הרע של העולם הזה, ומכך אפשר לשפוט באיזה אוויר אנו שרויים כאן.

ברם נודע מה שכתב החתם סופר זי"ע (דרשות חת"ס, ז' אב תקפ"ז, ד"ה ואתחנן, דף שכד, ב), כי קרקע ארץ ישראל קדושתה עצומה יותר משמים שעל חוץ לארץ עיי"ש. כל שכן שקדושתה יותר מן הכוכבים, שהרי כאן מקום בית המקדש, מה שאין כן בשום כוכב מעלה ושום עולם. לכן שפיר יהיה להם כדאי לרדת מהכוכבים לעולם הזה.

ואיתא במדרש (פסיקתא רבתי, פרשה א; ילקוט שמעוני, ישעיהו רמז תקנ) על הכתוב (ישעיהו סו, כג) והיה מדי חודש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבוא כל בשר להשתחוות לפני אמר ה', והיאך אפשר שיבוא כל בשר בירושלים בכל חודש ובכל שבת, אמר רבי לוי עתידה ירושלים להיות כארץ ישראל וארץ ישראל ככל העולם כולו, והיאך הם באין ראש חודש ושבת מסוף העולם, אלא העבים באין וטוענים אותם ומביאין אותם לירושלים והם מתפללים שם בבוקר, והוא שהנביא מקלסן (שם ס, ח) מי אלה כעב תעופינה וכיונים אל ארובותיהם, ע"כ (וע"ע בנועם אלימלך, פרשת קדושים, ד"ה או יאמר וכי תזבח). ולדברינו יבואר שהעבים יצטרכו להובילם מהכוכבים לירושלים של מטה

ולכן כל המקיים נפש אחת מישראל מעלה עליו הכתוב כאילו קיים עולם מלא (סנהדרין לו, א), שהרי לכל אחד יש לו ממשלה על כוכב אחד ועולם אחד, והבן.

וזה הפירוש, והרביתי את זרעך בכוכבי השמים, היינו שלפי מספר הכוכבים שיש בשמים כן יהיה ריבוי זרעך, דאם לא כן למה נבראו הכוכבים, הלא מצינו (בראשית רבה י, ו) אין לך כל עשב ועשב שאין לו מזל ברקיע שמכה אותו ואומר לו גדל, וכל שכן הכוכבים, אלא ברור שהם מוכנים לעתיד לכל יהודי והם יהיו לו בגדר של גן עדן דלתתא.

ואם כן שלפי מספר הכוכבים בשמים יוכרח להרבות את זרעו, יתמה האדם הרי יש כוכבים בשמים ממעל שרחוקים מן הארץ אלפי פרסאות, ושם אין בנמצא רשעים אלא כולם קודש, ואיך יתכן אשר זה שיצא מהעולם הטמא ועלה לשכון בכוכב עליון ירצה בהיותו שם לרדת לעולם השפל.

כמו המעשה הנורא שהיה עם הרה"ק רבי אברהם זי"ע, בנו של הרה"ק הרבי ר' בער המגיד ממעזריטש זי"ע - שהיה נקרא בפי כל רבי אברהם המלאך, וקדושתו היתה עד אין שיעור - שפעם אחת בנסיעתו נשברה העגלה ונפל לנהר והיה בסכנה גדולה, ולפתע ראה איזה אור גדול והלך לשם ועל ידי זה יצא וניצול. אחר כך ראה את אביו הקדוש, שסיפר לו שמחמת איזה ענין שעשה קיטרג עליו השר של הנהר ונגזר עליו לטבוע במים, והוא בא אליו להצילו, וזה היה האור הגדול שראה שם במים. והוסיף ואמר לו, הנה זה לי זמן רב

ככוכבי השמים ואתן להם את הכוכבים, אזי יראו שהם בעצם ארצות ואינם כלל כוכבים. והמשיך לאמור, והתברכו בזרעך כל גויי הארץ, כאן לא אמר 'ארצות' אלא 'הארץ', פירושו, שרק הגויים יושבי הארץ הזאת - כי למעלה בכוכבי השמים אין גויים - הם יתברכו, כלומר יקנאו בזרע ישראל, איך הם עפים ברגע אחד עד הכוכבים, בעוד שהם התאמצו בכל כוחותיהם לעלות למעלה, כגון בשיגור לוויינים כמו הספוטניק, ולא עלתה בידם לעת עתה, ואילו בני ישראל ברגע אחד ובריצה אחת באויר הם עולים למעלה, על כך הם יקנאו כי לא ידעו ולא יבינו כלל וכלל מה שמתרחש בגן עדן שלמעלה, ומה שסברו שיש להם איזה משהו של הבנה בכוכבים יודע להם כי אין בזה כל ממש, ודו"ק.

*

עקב אשר שמע אברהם בקולי
וישמור משמרתני מצותי חקותי ותורותי. (כו,ה)

ברש"י, וישמור משמרתני, גזרות להרחקה על אזהרות שבתורה, כגון שניות לעריות ושבות לשבת. מצותי, דברים שאילו לא נכתבו ראויין הם להצטוו, כגון גזל ושפיכות דמים. חקותי, דברים שיצר הרע ואומות העולם משיבין עליהם, כגון אכילת חזיר ולבישת שעטנז שאין טעם בדבר אלא גזירת המלך וחקותיו על עבדיו. ותורותי, להביא תורה שבעל פה, הלכה למשה מסיני. ע"כ.

צריך ביאור הענין שעשה אברהם איבנו תחילה גזרות להרחקה על

ולאחר מכן להשיבם, כיון שיחששו שמא יעופו משם חוצה לארץ אל הגויים, אבל אם יודעים שישוּבו לכוכבי השמים יסכימו, כי שם יהיה לו לכל יהודי עולם בפני עצמו ולשם ישוב.

וזהו הרבותא, והרכיטי את זרעך ככוכבי השמים, וכאמור שלכל יהודי יהיה לכל הפחות כוכב אחד, ואפילו הכי ונתתי לזרעך את כל הארצות האל, הגם שלכאורה ישחקו לאמור מה חשיבותם של הארצות האלה נגד הכוכבים שבעולמות העליונים, אלא מכאן ישפטו שארצות האלה המקופלים בארץ ישראל יש להם יותר קדושה מכל כוכבי השמים לרוב, ולשם כעב תעופינה וכיונים אל ארובותיהם להתפלל לפני קונם, והבן.

*

גם לרבות אפשר לומר, דהנה כשיושבים למטה ומביטים מרחוק על הכוכבים, נדמה שהם הכוכבים רק בשמים המה, אך האמת היא שהעולם הזה אף הוא ככוכב כידוע. מאידך כשיושבים בין הכוכבים רואים את הדיפך שהכוכבים הם ארצות ועולם הזה הוא כוכב. ולכן נאמר (בראשית ב, ד) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים, תחילה אמר 'השמים והארץ' ולאחר מכן 'ארץ ושמים', שהדבר תלוי היכן יושבים, אם רואים מבין כוכבי השמים לארץ או רואים מהארץ למטה לכוכבים כנ"ל.

וזה הכוונה, והרכיטי את זרעך ככוכבי השמים ונתתי לזרעך את כל הארצות האל, כלומר כשירבה זרעך

הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו (סוכה נב, א), ואדרבה בתלמיד חכם מתגרה היצר הרע ביותר, וכל שהוא יותר תלמיד חכם עליו לעשות יותר גדרי פרישות וסייגים.

כך גם בישראל מתגרה היצר הרע יותר מאשר על הגויים (סוכה שם), ולכן עליהם מוטל יותר לעשות גדרים וסייגים, כמו מי שיש לו הון רב ונכסים מרובים צריך לשמור הונו ונכסיו ביתר חוזק למען לא יגנבו ממנו, כי העני אינו פוחד שיגנבו ממנו את דלותו, וכמו הבנקים הגדולים שצריכים לשמור יותר היטב את הכספים שלהם ולהעמיד יותר שומרים, ואפילו הכי קורה לפעמים שפורצים מצליחים לגנוב מהם.

ותלמיד חכם הוא בבחינת בעל הון ועליו להישמר ביותר. הרי מצינו (ברכות כג, א) שיוחנן כהן גדול שימש בכהונה גדולה שמונים שנה ולבסוף נעשה צדוק, והדברים מבהילים לרעיון ששמונים שנה עמלה הטומאה בכל כוחותיה ועזבה את כל העולם כדי לעמוד רק על יוחנן כהן גדול. ואם כן שכל המשחיתים התלבשו לצוד את יוחנן כהן גדול, מה צריך יותר מכך בחור תלמיד חכם וירא שמים כדי להתעורר ולהיות ירא חטא.

ההבדל בין ירא שמים לירא חטא הוא, כי ירא שמים הוא מי שפוחד מהקב"ה ואינו חוטא, והוא אומר לעצמו, מוטב שישרפוני ולא יהיה לי פעם אחת הרהור עבירה, הוא מוכן להישרף כדי שלא לעבור אפילו עבירה אחת כיון שיודע שעבירה אחת גרועה יותר ממיתה, וכמו שנאמר (תהלים קלו, ו) תדבק לשוני לחכי אם לא אזכרכי אם לא אעלה

אזהרות שבתורה, עוד קודם שהחזיק המצוות והחוקים ותורה שבעל פה, ולכאורה היה צריך לומר כסדר הזה, וישמור מצותי חקותי משמרתי ותורותי.

ברם יסוד גדול למדים אנו כאן, דכוודאי דבר פשוט הוא שאין זה רבותא שאברהם אבינו ע"ה לא היה ח"ו גולן ונואף, וכי בזה יתפאר האדם הגדול בענקים (יהושע יד, טו וברש"י שם מהמדרש שמות רבה כה, א), אלא קא משמע לן דהנה האסון הגדול הוא שיש אנשים הטועים להעיד על עצמם כי יודעים הם בבירור שלא ייכשלו בעבירות חמורות ח"ו, כגון זה שאומר לעצמו וכי יעלה על הדעת שאכשל ואגלה עריות רח"ל, הלא זה הדבר שקצן אשקצנו, וסובר כי אינו צריך לדקדק כל כך על מצות (במדבר טו, לט) ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם וגו', וכן אינו צריך לדקדק כל כך באיסור יחוד, כי בעיניו מחזור שלא יכשל.

אך האמת היא כפי שלימדנו חז"ל (שבת קה, ב) שכך אומנתו של יצר הרע, היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך, עד שאומר לו עבוד עבודה זרה והולך ועובד. כן הלכה פסוקה היא (שולחן ערוך יורה דעה, סימן קג, א) מצוה להתרחק מדרך עבודת כוכבים ד' אמות. ולזה אל לו לאדם לומר לעצמו וכי אני אשתמד ח"ו ואמאי צריך אני להתרחק, האם נשמע כזאת שיהודי ישתמד, כי שנינו (אבות ב, ד) אל תאמן בעצמך עד יום מותך, וכן הורו חז"ל (שבת יג, א ועוד) לך לך אמרינן נזירא סחור סחור, לכרמא לא תקרב, היינו שאף שהוא נזיר וקדוש לאלקיו, אפילו הכי אומרים לו סחור סחור, משום שכל

הוא רק חלק אחד ממליון גם כן מוטל עליו לחשוש ועל כך אין סומכין על חזקות.

*

זה בא הכתוב כאן ללמדנו, עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמרתי מצותי חקותי ותורתי, היינו שעשה משמרת על המצוות והחוקים, ושמר עצמו בפרישות יתירה וגזרות להרחקה על כל האזהרות שבתורה, כמו גזל ועריות וכו'. על אף שאברהם חילק כל אשר לו לעניים, אף על פי כן עשה משמרת לגזל וכן ללאו דלא תחמוד, ואף שאברהם אפילו בדידה לא איסתכל (בכא בתרא טו, א), עשה משמרת לעריות.

הגם שאברהם אבינו ע"ה היה עמוד החסד והקדושה ועליו מעידה התורה 'אשר שמע אברהם בקולי', וברור שאצלו כל אלו הדברים היו משוקצים ומתועבים מאד, אפילו הכי עשה משמרת גם על דברים אלו שהשכל מחייב, כי אף שהיה איש קדוש ביותר ראה לנכון לעשות משמרות לכך.

אברהם אבינו ע"ה קיים את אלו המצוות השכליות לא משום שהשכל מחייב, רק משום שכך הוא ציווי השי"ת (עיי' בעקרים, מאמר ג, פרק ה ופרק כה, והובא בישיבת משה ובייטב לב, פרשת משפטים. וע"ע בשפע חיים מכתבי תורה, מהדו"ב, מכתב הלג). הן אמת כפי שכתב האריז"ל יש מעמים על פי קבלה לאיסור גזל וכן לאיסור עריות, והן ידועים למשתמש ברזין דלעילא, אבל אברהם 'וישמור משמרתי מצותי חקותי', כלומר שגם המצוות השכליות היו אצלו רק כחוק

את ירושלם על ראש שמחתי, כך הוא אומר לעצמו תדבק לשוני לחכי שלא לדבר לשון הרע אפילו פעם אחת.

וירא חטא הוא זה שאינו בטוח בעצמו שלא יחטא, ותמיד פוחד וירא שמא אותו הגנב הוא היצר הרע בא להחמיאו, ועל כן הוא מוסיף לעשות עוד גדרי פרישות, וזו הזהירות קודם העבירה, שהיצר הרע רוצה לפתותו ואומר לו, אל תפחד כי אפילו אם תעשה כך וכך ממילא לא תחטא, וכך לפי גודל רשעותו מפתהו שאפילו אם יעשה אותו דבר לא ייחשב לו לעבירה ממש. זו היא דרכו של היצר הרע שלפי דרגות האדם כך הוא מפתהו שלא ישגיח בעניני פרישות, ולזה עליו לעמוד איתן שלא יפול ברשתו.

מסופר על צדיק קדוש מאד מתלמידי הבעש"ט הקדוש, שפעם כשהיה כבר זקן מופלג פתחה אשה אחת את דלת חדרו, ומיד נתחווורו פניו הקדושות מגודל פחד והתחיל לברוח ולרוץ מחדר לחדר עד שנכנס לחדר משכבו והתחבא תחת המיטה. וכששאלו אותו תלמידיו, רבינו כל כך למה, השיב להם שירא לנפשו שהיצר הרע לא יתגבר עליו להכשילו אפילו בהרהור עבירה.

כמו שבהגיע החורף מוסיף האדם ללבוש עוד מלבוש חם עליו כדי שלא יצטנן ונהרע בעצמו ביותר, וכן נוהרים בשאר זהירויות בעניני חיי שעה, כל שכן עבור חיי עולם צריך לעשות זהירויות רבות שלא יפול ח"ו לנוקבא דתהומא רבא, וכשזחה דעתו עליו אומרים לו יתוש קדמך כמעשה בראשית (ראה סנהדרין לה, א), ואפילו אם החשש

עליהן, אפילו הכי גם הן כתובים בתורה וצריך לקיימן רק על פי התורה, דהנה לדוגמא אם ילכו ויקיימו המצוות על פי השכל אזי יאמרו כי אשה עגונה אינה צריכה להיות עגונה שנים רבות ויתירו כבר עריות, ועוד כדומה לזה, אלא הכל צריך לקיים רק על פי מה שציוותה התורה, אשר אז מותר רק מה שציוה הקב"ה.

*

הוא הדבר שאמרה תורה בפרשתן, עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמרתני מצותי חקותי 'ותורותי', ומכאן דרשו חז"ל (יומא כה, ב) קיים אברהם אבינו אפילו עירובי תבשילין, שנאמר תורותי, אחת תורה שבכתב ואחת תורה שבעל פה. להורות כי זה אשר אינו מקיים אפילו מימרא אחת מדברי חז"ל דינו כגוי גמור, כמו שכתב זק"ק זי"ע בשו"ת דברי חיים (ליקוטים והשממות, סימן לג) מי שיודע ומכחיש דברי חז"ל הוי אפיקורס ימח שמו ופסול לעדות ולא אחיך הוא עיי"ש (ועי"ע בזה בשו"ת דברי יציב, אבן העזר סימן סב, אות לג ואילך), ומצינו לגבי כותי וישראל מומר דאמרי לה כעובד כוכבים (גיטין מד, א), ולגבי כותים מצינו (חולין ו, א) שלא זו משם עד שעשאוים עובדי כוכבים גמורים עיי"ש (ובשו"ע יורה דעה ב, ה-ח). הוי אומר כי רק כאשר מקיים 'תורותי' הן תורה שבכתב והן תורה שבעל פה בשלימות אז יהודי כשר הוא.

וזה כונת רש"י הקדוש שכתב 'ותורותי, להביא תורה שבעל פה, הלכה למשה מסיני, אשר לכאורה צריך ביאור וכי כל התורה שבעל פה היא

מפי הקב"ה וקיים הכל משום שכך ציוה הקב"ה.

*

לבן גם בקבלת התורה בסיני הקדימו בני ישראל נעשה לנשמע (שמות כד, ז), להורות שקבלו על עצמם שאפילו דברים אלו שאנו יודעים בעצמנו שיש לקיימם ולעשותם, כגון גזל ועריות, אפילו הכי 'נשמע' כלומר נעשה אותם מכח שמיעתם מפי הקב"ה.

ובזה מיושב מה שאמרו חז"ל (מכילתא, מסכתא דבחדש, פרשה ה; ספרי, פרשת ברכה ב; ויאמר ה' מסיני בא וגו', נגלה על בני עשו הרשע ואמר להם מקבלים אתם עליכם את התורה, אמרו לו מה כתיב בה, אמר להם לא תרצת, אמרו לו זו היא ירושה שהורישנו אבינו וכו'. נגלה על בני עמון ומואב, אמר להם מקבלים אתם את התורה, אמרו לו מה כתוב בה, אמר להם לא תנאף, אמרו לו כולנו מניאוף וכו'. נגלה על בני ישמעאל, אמר להם מקבלים אתם עליכם את התורה, אמרו לו מה כתוב בה, אמר להם לא תגנוב, אמרו לו בזה הברכה נתברך אבינו וכו'. וכשבא אצל ישראל (דברים לג, ב) מימינו אש דת למו, פתחו כולם פיהם ואמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע וכו'. ע"כ. והקשה לי אחד הלא כל מה שהשיב הקב"ה לאומות כלולים בשבע מצוות שנצטוו בני נח (ראה סנהדרין נ, א), ועל כך אין צריך שיקבלו את התורה, ולמה אמר להם הקב"ה דייקא מצוות אלו.

ברם התירוץ הוא שזאת אמר להם הקב"ה, כי אפילו מצוות שכליות אשר בכל מדינה אסור על פי חוק לעבור

אברהם אבינו ע"ה שלמרות עשירותו הגדולה לא הסתכל על כף של אחרים, ואפילו הכי עשה גדרים וסייגים יתירות, לכן מדה כנגד מדה נותן הקב"ה לזרעו שכר יתר עד שיבלו שפתותיהם מלומר די על שכר היתר, והבן.

*

וישב יצחק בנגר. וישאלו אנשי המקום לאשתו ויאמר אחותי היא כי ירא לאמר אשתי פן יהרגוני אנשי המקום על רבקה כי מובת מראה היא. (כו, ו-ז)

כבר תמהו רבים דהיה לו לומר 'פן יהרגוהו' לא בלשון נוכח (ראה צור המור, חומת אנך, אגרא דכלה, ועוד).

והנראה לומר דהנה המגיד מדובנא זצ"ל פירש את הגמרא (בבא בתרא ער, א; סנהדרין ק, א) שההוא מייעא אמר לו לרבה בר בר חנה, תא אחוי לך בלועי דקרח וכו', ושמעית דהוו אמרין, משה ותורתו אמת, והן בראין עיי"ש. ולכאורה יש להבין הלא רשעים אפילו על פתחו של גיהנם אינם חוזרין בתשובה (עירובין יב, א), וכיצד כאן רואים שעדת קרח שבים בתשובה ומודים שמשה אמת והם השקרנים.

וביאר זאת בדרך משל, לאחד שהיה לו בן פרא אדם וכל מום בו, ובהגיעו לפרק האישי מקדש קרא לשדכן ויאמר אליו שיציע את בנו לאיש אחד שהיתה לו בת נאה, באומרו לו שישבח לפניו את בנו בכל התשבחות, הכל להיפך ממה שהוא באמת. נרתע השדכן מעשות זאת ומען לפניו, אך אוכל לומר כך לאבי הבת הלא הוא ידידי מאז

בגדר הלכה למשה מסיני, הלא יש עירובי תבשילין ושאר מצוות דרבנן, אך ברור שהקב"ה נתן כל מימרא ומימרא מדברי חז"ל למשה רבינו בסיני, שהרי הוא אברהם החזיק כבר כל מצוות דרבנן קודם מתן תורה, כנ"ל שקיים אפילו עירובי תבשילין, ומכך נשפוט שכל מה שאמרו חז"ל הם הלכה למשה מסיני ודו"ק.

לפי זה מובן מה שנאמר כאן מדה כנגד מדה, והרביתי את זרעך ככוכבי השמים ונתתי לזרעך את כל הארצות האל והתברכו בזרעך כל גויי הארץ, עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמרת מצותי חקותי ותורותי, היינו שיתן לזרעו את כל הארצות האל וכאמור לעיל הכוונה שלכל אחד תהיה ממשלה על כוכב אחד, ומה מעם צריך כה הרבה לאדם ככתוב (מלאכי ג, י; שבת לב, ב) והריקותי לכם ברכה עד בלי די, עד שיכלו שפתותיכם מלומר די, משום שאברהם אבינו עשה גדרים לעריות אף על פי שלא הוצרך לעשות את כל המשמרות כי היה איש קדוש ביותר והיה גומל חסדים גדול למאד.

שמעתי עובדא מהרה"ק רבי זאב וואלף מזבארין זי"ע, שפעם עשה סעודה ונתן לפני המסובים כפות פשוטות של עץ שהיו עבות מאד והיה אפשר להידקר מהן, והיו שם אנשים בעלי בתים חשובים שהביטו עליהן מתוך בוזין על הדלות שבסעודה זו. אמר להם הרה"ק: מה אתם מסתכלים כה הרבה על הכפות הללו, אני נותן לכם זאת כמתנה גמורה למען לא תעברו ח"ו על 'לא תחמוד'... כך היתה מידתו של

את, והיה כי יראו אותך המצרים ואמרו אשתו זאת והרגו אותי ואותך יחיו, אמרי נא אחותי את למען ייטב לי בעבורך וחיתה נפשי בגללך, ויהי כבוא אברם מצרימה ויראו המצרים את האשה כי יפה היא מאד וגו'. הנה אצל שרה נאמר 'יפת מראה', וכאן אצל רבקה נאמר 'טובת מראה'.

ונראה לומר על פי מה שכבר אמרתי על הגמרא (מגילה יג, א) רבי יהושע בן קרחה אמר, אסתר ירקרקת היתה וחוט של חסד משוך עליה, שהדבר תלוי בנשמה האלוקית אשר בקרבה אשר זהו עיקר החן והיופי שלה (עיין שפע חיים רעוא דרעוין, פרשת בראשית, מאמר ג אות ה; בעידן רעוא דרעוין ש"ק פרשת חיי שרה תשכ"ו, גליון ב' אלפים צ"ו; וע"ע בשו"ת דברי יציב, אהע"ז סימן לה אות ג).

והנה אמרו חז"ל (מגילה יד, א; סנהדרין סט, ב; ומובא ברש"י, בראשית יא, כט) יסכה זו שרה, ולמה נקרא שמה יסכה וכו' שהכל סוכין ביופיה. מטעם זה עליה נאמר 'יפת מראה' 'כי יפה היא מאד', שהיתה בעצם יפה מאד מלבד מראה הקדושה שהיתה שורה עליה. אבל רבקה בעצמותה לא היתה יפה, אלא כשראו אותה ראו שהיא 'טובת מראה' בקדושתה, והבן.

*

עוד נראה לומר בכתוב זה, על פי מה שביאר האלשיך הקדוש את הכתוב (בראשית לב, ח) וירא יעקב מאד ויצר לו וגו', וז"ל, הנה יעקב היה מסתפק ראשונה אם שב אף אחיו ממנו ושכח את אשר עשה לו אם אין וכו', וכאשר

השנים. השיבו אבי הבן כי יתן לו מיד סכום נכבד של חמש מאות רייניש למען יציע השידוך הזה, ואכן הכסף יענה את הכל והלך להציע לו השידוך. תיכף בהיכנסו לביתו פתח לאמור בהקדמה, ידוע לך בוודאי ששדכן דרכו לשקר, אך באתי לומר לך שהבן הזה הוא למדן, וכך המשיך לדבר אליו, כי אמנם השדכן משקר, אך הבן הזה הוא טוב וכו' וכו'. כך הבין אבי הבת שבעצם כל התשבחות הן שקר... והנמשל הוא, כי עדת קרח הרשעים אינם שבים בתשובה אף לא בניהנם, אלא שהם אומרים משה אמת ותורתו אמת, כשהם מוסיפים תיכף לאמור, אל תתייחסו אל דבריניו אלו היות ואנו בעצמינו שקרנים גדולים...

על משקל רעיון זה אפשר לפרש הכתוב כאן, שכאשר שאלו אנשי המקום את יצחק לאשתו, סיפר להם כי היתה לו אשה ובכל עיר שבא סיפר להם תמיד שהיא אחרת, וזה ויאמר, כלומר, אמר להם שבהיותי בעיר אחרת אמרתי להם, אחותי היא כי ירא לאמר אשתי פן יהרגוני אנשי המקום על רבקה כי טובת מראה היא. כך סיפר להם למען יהא להם לחשוב מעצמם שגם הפעם כאן הוא משקר להם מתוך יראה מהם, והבן כי נכון הוא.

*

כי טובת מראה היא.

לעיל בפרשת לך (יב, יד), ויהי רעב בארץ ויורד אברם מצרימה לגור שם כי כבד הרעב בארץ, ויהי כאשר הקריב לבוא מצרימה ויאמר אל שרי אשתו הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה

בזה (וע"ע בשיעור חומש ורש"י פרשת בשלח תשי"ב, גליון אלף תתקצ"ג, על הכתוב ופרעה הקריב וישאו בני ישראל את עיניהם והנה מצרים נוסע אחריהם ויראו מאד ויצעקו בני ישראל אל ה').

ובזה יפורש הכתוב, ויירא יעקב מאד, משום ב' הבחינות, הראשונה מחוסר הבטחון והשנייה כיון דאף על גב דאיהו לא חזי מזליה חזי, ולכן ויצר לו.

זה הכוונה גם בדברי יצחק, ויאמר אחותי היא כי ירא לאמר אשתי פן יהרגוני וגו', כלומר שאמר אחותי היא רק כי ראה שירא הוא לומר אשתי היא, ואף על גב דאיהו לא חזי מזליה חזי, לכן הוכרח לומר אחותי היא משום ב' הבחינות כנ"ל, ודו"ק.

*

עוד נראה לומר בכתוב זה. דהנה על הכתוב (בראשית לט, ו) ויהי יוסף יפה תואר ויפה מראה, אמרו חז"ל (רש"י שם מהמדרש בראשית רבה פד, ז) כיון שראה עצמו מושל, התחיל אוכל ושותה ומסלסל בשער, אמר הקב"ה אביך מתאבל ואתה מסלסל בשערך, אני מגרה בך את הדוב, מיד ותשא אשת אדוניו וגו', ע"כ.

ואפשר אולי לומר, שכמו שיוסף סלסל בשער לזמן יהא יפה מראה כלפי אחרים, כן רבקה היתה טובת מראה בכך שהיתה מסלסלת בשערה. אך מדוע עשתה כן בישיבתם בגרר בין רשעים נואפים והרבה צרות היו להם בהיות הרעב בארץ, מכך פחד יצחק שמא יגרו בו את הדוב, כמו שאמר הקב"ה ליוסף כשסלסל בשער.

נתאמת אליו כי מבקש רעתו אז נולד לו ספק אחר, אם יחוס עשו אל בלתי המית אותו בחיי יצחק וכו', עוד שנית נסתפק אם בכוא עשו להמיתו ימצאו זכיות לעשו להעזר והפכן ביעקב וכו', והנה יתכן כי בהיות יעקב במבוכה זו ראה והנה היתה יראתו מאד בקרב לבו, אז ויצר לו על כך באומרו הנה לב יודע מרת נפשו, ואם לא שיש בי עון לא היה המורא הגדול כזה בקרב לבי, וזהו ויירא ויצר לו על המורא וכו', עיי"ש בארוכה.

הוי אומר כי זה האדם שאין בו אפילו ניצוץ אחד של פחד, אזי זוכה שהשי"ת בעזרו תמיד, בכתוב (ירמיה יז, ז) ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' ממטחו, אבל אם פחד יסוכבנו סימן בידו שאינו כראוי ולכן אינו כמות שהשי"ת יעזרהו.

עוד בחינה יש בפחד, כראמרו חז"ל (מגילה ג, א) האי מאן דמיבעית אף על גב דאיהו לא חזי מזליה חזי (ועיין בפירוש האלשיך הקדוש על הכתוב (במדבר יד, ט) אך בה' אל תמורדו ואתם אל תיראו את עם הארץ וגו'). על כך כותב בספר נשמת חיים - שחיברו הגאון רבי מנשה בן ישראל, שהיה חוקר אלו-ה ומגדולי ישראל וגאוני ארץ בדורו, כשאף אצל אומות העולם היה שמו נערץ כחכם בכל החכמות, וספרו מיוסד להוכיח את מציאות הנשמה האלוקית שיש בתוך האדם ושהיא למעלה מגררי הטבע - וזה לשונו (במאמר שלישי, פרק רביעי): הרי לך שהבהלה הבאה לו לאדם פתאום בלי סיבה ידועה, היא הנותנת שאף על פי שהגוף אינו רואה, נשמתו שהוא המזל המניע אותו רואה. עיי"ש מה שמאריך

(ראה דגל מחנה אפרים, פרשת וישב, ד"ה ותשא; אגרא הכלה, פרשת לך לך, ד"ה כי אשה יפת).
לכן לא חששו, כדמצינו (שבת נו, א) אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן, כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה, שנאמר (שמואל א' יח, יד) ויהי דוד לכל דרכיו משכיל וה' עמו וגו', אפשר חטא בא לידו ושכינה עמו.

זה הפירוש, ויאמר אחותי היא כי ירא לאמר אשתי פן יהרגוני אנשי המקום על רבקה, ואם תקשה איך לא היה ירא על רבקה עצמה, על כך השיב כי טובת מראה היא, היינו שהיא בבחינת טוב ושכינה עמה, ובודאי לא יחטאו בה, לכן מותר לי לומר אחותי היא, והבן.

זה הפירוש, ויאמר אחותי היא כי ירא לאמר אשתי פן יהרגוני אנשי המקום על רבקה כי טובת מראה היא, כלומר שהיה ירא פן יהרגוהו בעון זה שלא מיחה ברבקה שסלמה בשערה, והבן.

*

עוד נראה לומר בכתוב זה. דהנה לכאורה ייפלא איך לא פחדו אברהם ויצחק שהגויים יטמאו את שרה ורבקה. ברם על כך העידה תורה 'כי טובת מראה היא' היינו שהיתה בו בחינת טוב, כדבר הכתוב בלידת משה רבינו ע"ה (שמות ב, ב) ותרא אותו כי טוב הוא, ובגמרא (מוטב יב, ב על הכתוב שם פסוק ו ותפתח ותראהו את הילד) שראתה שכינה עמו. ומראה' הוא השכינה הקדושה

לפרשת תולדות – בדרך דרוש

שמאי אומרים שני זכרים, ובית הלל אומרים זכר ונקבה. ובגמרא, תניא רבי נתן אומר, בית שמאי אומרים שני זכרים ושתי נקבות, ויליף לה מדכתיב ותוסף ללדת את אחיו את הבל, הבל ואחותו קין ואחותו, ופירש רש"י, אתין רבויין הן, לומר נקבות היו עמהן.

ומבואר, דאי דרשינן את לרבות, יש סברא לומר שצריך למצות פרו ורבו שני זכרים ושתי נקבות. והנה מצינו (פסחים כב, ב) שאמרו על שמעון העמסוני שהיה דורש כל אתים שבתורה כיון שהגיע לאת ה' אלקיך תירא' פירש, וברש"י, כיון שהגיע לאת ה' אלקיך תירא, אמר, מה ארבה לירא עמו, פירש

ויתרוצצו חבנים בקרבה ותאמר אם בן למה זה אנכי ותלך לדרוש את ה'. ויאמר ה' לה שני גוים בבטנך וגו'. (בראשית כה, כב-כג)

פירש רש"י, למה זה אנכי, מתאוה ומתפללת על הריון.

כבר עוררו בזה, שהדבר מתמיה דמשום צער הריון כדרך כל הנשים כבר היתה מוותרת על הלידה אשר כל כך ביקשו והעתירו עליה. גם יש לבאר, איך נחה דעתה בתשובה זו של שני גוים בבטנך.

ונראה דהנה מצינו במשנה (יבמות סב, א) גבי מצות פרו ורבו, בית

להבין בעי אך היה אביו סבור שהוא מדקדק במצוות מחמת דברי שמות ובורות כאלו, [ששאל אותו על דברים כאלו שאין דרך בני אדם לאכלם]. גם יש לכאר, שהלא לפי פשוטו יודע ציד משמעו צידת חיות, וכפי שהמשיך לומר איש שדה, שצודה בקשתו חיות ועופות, ואיך מצאנו בזה רמז על שצד את אביו בפיו.

ונראה, דמצינו (חולץ ג, ב) בחמורו של רבי פנחס בן יאיר שלא אכלה שלא מן המעושר, ובתוספות (שם) כתבו בשם הירושלמי שהחמירה על נפשה, אף שהיתה פטורה. ויש לפרש, שבא עשו לרמות את אביו שאף הוא במדרגה זו שבהמותיו לא רוצות לאכול מן התבן ששם לפניהם, שמחמירות על עצמן שלא לאכול, כך גם המלח, דאיתא שיש עוף שמאכלו מלח. והיו לו חיות ועופות מן הציד, ועליהם בא כביכול לשאול שאלה זו, האיך אפשר לעשר את התבן והמלח כדי שיאכלו.

נמצא לפי זה, כי כוונת הכתוב איש יודע ציד, איש שדה, שניהם כאחד משמעם שהיה אדם במל וצודה בקשתו חיות ועופות, אלא שבזה ממון גם ברמז, דבר זה שהלך לצוד ולרמות את אביו בשאלתו האיך מעשרין את המלח ואת התבן, שזה קאי על הבהמות חיות ועופות שמחמירות על עצמן ולא רוצות לאכול שלא מן המעושר.

ונמצא לפי זה, שהפשט והרמז שניהם עולים בקנה אחד, שעל אלו אשר הוא צד בקשתו היה שואל וצד את אביו כאמרי פיו. ולזה סבור היה אביו שהוא מדקדק במצוות.

[ע"פ שיעור חומש ורש"י פרשת תולדות תשכ"ה. יציב פתגם]

מכולן וחזר בו מכל ריבויין שדרש, דמדהא לאו לרבויהי אתא כולהו נמי לאו לרבויהי אתו. ולדידיה ליתא להך דרשא דצריך שני זכרים ושתי נקבות.

והנה בגמרא (יבמות סד, א) מבואר דיצחק ורבקה שניהם עקורים היו. ויש לומר שחשבה רבקה שנעתר להם ה' בשביל קיום המצוה, וכשהבחינה בגודל הצער סברה שארבעה עובדים במעיה וכמאן דאמר דמצות פרו ורבו בשני זכרים ושתי נקבות, אך היא היתה סבורה כדעת רבי שמעון העמסוני שפירש ולא רצה לדרוש את, ולכן אמרה למה זה אנכי דסגי בשנים ואם כן למה אני מצטערת בארבעה.

ולזה, ותלך לדרוש את ה', היינו דכיון שאין לדרוש ולרבות בקרא דאת ה' הרי מוכח מזה דלא דרשינן את, ואם כן אין לרבות שני זכרים ושתי נקבות מקרא דאת אחיו את הבל, ובהיות כן למה זה אנכי.

בלפי דברים אלו, ויאמר ה' לה שני גוים בכמנך, שנאמת אין כאן ארבעה רק שנים, ואכן סגי בשנים למצות פרו ורבו, ודו"ק.

[ע"פ שפע חיים נישואין, סימן ס. יציב פתגם]

ויגדלו הנערים ויהי עשו איש יודע ציד איש שדה ויעקב איש תם וישב אהלים. (בראשית כה, כז)

פירש רש"י, יודע ציד, לצוד ולרמות את אביו בפיו, ושואלו אבא היאך מעשרין את המלח ואת התבן, כסבור אביו שהוא מדקדק במצוות. איש שדה, כמשמעו אדם במל וצודה בקשתו חיות ועופות.

דברי תורה

מב"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

זרה בחושך אור לישרים

מצדיק אמת כיצחק שהיה מבחין על האדם החוטא את חטאיו והריח את הריח הרע הנודף מן החטא, וכמו שיהיה בביאת במשיח שנאמר (ישעיה יא, ג) והריחו ביראת ה', וכמו שידוע כן מצדיקים בכל הדורות.

בהמשך הכתובים, כשנכנס יעקב אצל יצחק לקבל הברכות נאמר (פסוק כז) ויגש וישק לו וירח את ריח בגדיו ויברכהו, ודרשו חז"ל (סנהדרין לו, א) אל תקרי בגדיו אלא בוגדיו, ותמוה דאם ראה שיצאו ממנו בוגדים ורשעים למה בירך אותו. ובתרגום יהונתן פירש, חמוץ ריחא דברי כריחא דקטורת בוסמניא דעתידא מתקרבא בטוור בי מקדשא, והיינו דכאשר נכנס יעקב אבינו הריח יצחק אביו את ריח הקטורת שעתידין בני ישראל להקריב בבית המקדש. והוא פלא, דבעוד שחז"ל דרשו זאת לגנאי, אל תקרי בגדיו אלא בוגדיו, דרש זאת בתרגום לשבח.

ובשביבך יצחק את יעקב אמר (פסוק כח) ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ותירוש וגו', ויש לבאר למה אמר ויתן בוא"ו, והלא אין זה עולה על למעלה והיה צריך לומר יתן לך האלקים (עיין באור החיים הק').

בתוה"ק (בראשית כו, א-ד) ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו מראות ויקרא את עשו בנו הגדול ויאמר אליו בני ויאמר אליו הנני, ויאמר הנה נא זקנתי לא ידעתי יום מותי, ועתה שא נא בליך תליך וקשתך וצא השדה וצודה לי ציד, ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי והביאה לי ואוכלה בעבור תברכך נפשי בטרם אמות.

הנה ענין זה שרצה יצחק אבינו לברך את עשו, הוא מסתרי תורה ובלתי מושג, ואחר כל התירוצים שנאמרו בזה עדיין פרשה זו כולה סתומה וקשה להולמה, והיאך יתכן שיצחק אבינו ירצה לברך את בנו הרשע עשו אשר עוד בהיותו במעי אמו פרסם לצאת על בתי עבודה זרה (בראשית רבה סג, ו), בעוד שבנו יעקב היה איש תם יושב אהלים (לעיל כה, כו) ועסק בתורה ובעבודת ה'. ואף אם רצה לברך גם את עשו, הרי היה לו על כל פנים לתת ברכות גם ליעקב בנו חביבו.

ופשוט הוא דגם צדיק שהוא במדרגה אחד מני אלף פחות מיצחק אבינו, אי אפשר לרמותו. וגם מי שאינו רשע גמור כעשו, אלא רק נבשל באיזה חטאים, לא היה יכול להסתיר עצמו

הזכאי צריך לרדוף אחר החייב כדי להשיבו למוטב

נראה לכאור בהקדם העניין המובא בזוהר הקדוש (פרשת תרומה, ח"ב דף קכה, ב) וז"ל: אוף הכי ההוא זכאה בעי למרדף בתר חייבא, ולמקני ליה כאגר שלים, בגין דיעבר מניה ההוא זוהמא ויתכפיא סטרא אחרא [שהאדם הזכאי והצדיק צריך לרדוף אחר האדם החייב והחוטא, ואף לשלם לו ממון, בכדי להשפיע עליו לטובה ולהעביר ממנו הזוהמא ולכופף על ידי זה את הסטרא אחרא], ויעביד לנפשיה בגין דיתחשב עליה כאילו הוא ברא ליה [ואז נחשב לו שהוא ברא אותו], ודא איהו שבחא דיסתלק ביה יקרא דקודשא בריך הוא יתיר משבחא אחרא, ואסתלקותא דא יתיר מכלא, מאי מעמא, בגין דאיהו גרים לאכפיא סטרא אחרא, ולאסתלקא יקרא דקודשא בריך הוא [וזהו השבח שהקב"ה משתבח בו ביותר כי גורם להכניע את הסטרא אחרא], ועל דא כתיב באהרן (מלאכי ב, ו) ורבים השיב מעון, וכתיב (שם, ה) בריתי היתה אתו.

ובהמשך הדברים בזוהר הקדוש מפליג עוד בחשיבות העניין ובגודל השכר למי שמשיב את החוטא בתשובה: תא הזי, כל מאן דאחיד בידא דחייבא ואשתדל ביה למשבק ארחא בישא, איהו אסתלק בתלת סלוקין מה דלא אסתלק הכי בר נש אחרא, גרים לאכפיא סטרא אחרא, וגרים דיסתלק קודשא בריך הוא ביקריה, וגרים לקיימא כל עלמא בקיומיה לעילא ותתא, ועל האי בר נש כתיב בריתי היתה אתו החיים והשלום, וזכי למחמי בגין לבנוי, וזכי בהאי עלמא, וזכי

לעלמא דאתי, כל מארי דינין לא יכלין למידן ליה בהאי עלמא, ובעלמא דאתי עאל בתריסר תרעי ולית מאן דימחי בידיה, ועל דא כתיב (תהלים קיב, ב-ד) גיבור בארץ יהיה זרעו דור ישרים יבורך הון ועושר בביתו וצדקתו עומדת לעד זרח בחשך אור לישרים וגו'. עכ"ל.

והמבונן בדברים הקדושים, דגם מי שהוא צדיק ועובד ה' ודבוק בתורה אינו זוכה עדיין לבוא לידי שלימות נפשו, דזה אפשר רק כאשר רודף אחר אדם חוטא ואוחז בידיו כלשון הזוהר הקדוש, ומשפיע עליו להטיב דרכיו ולשפר מעשיו, דאז מקויים בו הכתוב 'בריתי היתה אתו', וגורם נחת רוח גדול להקב"ה על שהסיר את הזוהמא מן החוטא והכניע על ידי זה את הטומאה.

לעורר ישראל לתשובה על ידי השפעת שפע פרנסה

ועל מה שכתב הזוהר הקדוש 'ולמקני ליה כאגר שלים', היינו שהצדיק צריך אף לשלם ממון לחוטא בכדי שיתקרב אליו, יש להסמוך הא דאיתא בספר מגורת זהב (פרשת עקב, ד"ה והרב הישיש) בשם ספר מאמר מרדכי [מהרה"ק רבי מרדכי לעטניר זי"ע, מגדולי וחשובי תלמידי הרה"ק מלובלין זי"ע] (פרשת שלח, ד"ה עד מתי לעדה), שפעם בהיות הרה"ק מלובלין זי"ע אצל הרה"ק הרבי ר' זושא זי"ע, האריך מאד בתפילה ותחנונים שהשי"ת ישפיע רוח תשובה ומהרה בעולם, שפושעי ישראל יחזרו בתשובה. לאחר התפילה קראו הרבי ר' זושא [אשר הרגיש במחשבותיו] ואמר לו, שיותר לא

דחייביא. אך סדר התחלת התשובה הוא גם שתהיה על מנת לקבל פרס, כמו שמצינו בפרק ב' דשבת (לא, ב) בעכו"ם שבא לפני שמאי ואמר גיירני על מנת שתשימני כהן גדול, דחפו ובא לפני הלל גייריה וכו'. ובספר עוללות אפרים (חלק ב, עמוד כו, מאמר קעו) כתב, לבלתי סור מן המצוה ימין ושמאל (דברים יז, כ), והוא כי התורה והמצוות, אורך ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד (משלי ג, טו), וקאמר שלא ישים כוונת קיום התורה והמצוה לימין או בשמאל שהוא עושר וכבוד יעו"ש.

והיינו מי שכבר נכנס בגדר התורה והמצוה, ודאי מוטב שיעשה לשם שמים ולא לשום הנאה הנ"ל, מה שאין כן מי שרוצה עתה ליכנס בגדר התורה והמצוה, הרשות נתונה להראות לו שכר אריכות ימים או עושר וכבוד כמו הלל הנ"ל, כדי שיכנס ויתקרב להש"י. וזוהו יוכן שיעור שופר, האומר תוכחת מוסר, כמו שנאמר כשופר הרם קולך והגד לעמי וגו' (ישעיה נח, א), שיאחזנו בידו, רצ"ל כמו לשון הזוהר זכאה מאן דאחיד בידא דחייביא וכו', גם שלא ירצה להתקרב לשם שמים כי אם לשם הנאה רשאי. וזהו שאמר, ויראה לכאן אריכות ימים שבימין, ולכאן עושר וכבוד שבשמאל, רק שיאחזנו בידו להתקרב להש"י, ומתוך שלא לשמה יבוא לשמה כמו בהלל הנ"ל וק"ל, עבלה"ק.

נמצינו למדים מדברי הרבי ר' זושא זי"ע וממה שכתב בתולדות יעקב יוסף, שהדרך לקרב את החוטאים הוא על ידי 'למקני ליה באגר שלים',

יתפלל שהפושעים יחזרו בתשובה, כי תשובה היא ממדת בינה (זוה"ק, פרשת לך, ח"א דף עמ, ב) כמו שנאמר (ישעיה ו, י) לכו ובין ושב, ומובא בזוהר הקדוש (פרשת ויחי, ח"א דף רכ, ב) שמדת בינה מורה על דינים, לכן מהיום והלאה יבקש רחמים וחסדים על בני ישראל ועל ידי זה ממילא יחזרו בתשובה, עכד"ק.

על פי זה פירש הרה"ק מלובלין (הובא בספר אור הנפלאות, אות נח) בדרך רמז את מאמר הכתוב (בראשית כ, יב) וגם אמנה אחותי בת אבי הוא אך לא בת אמי, אשר בא להורות דאם וגם אמנה, רצ"ל שחפצים להרבות ולנטוע אמונה בלבבות אחותי, הכוונה על בני ישראל, כי כנסת ישראל נקראת אחותי רעייתי (זוה"ק, פרשת תולדות, ח"א דף קמ, ב), צריכים ללכת בדרך של בת אבי, בחינת חכמה שרומז לרחמים, כמו שמבקשים כרחם אב על בנים, אך לא בת אמי, לא בבחינת אם שרומז לבינה, על דרך הכתוב (משלי ב, ג) כי אם לבינה תקרא, שזה רומז על דינים.

קירוב רחוקים גם כשיעשו לשם קבלת פרס לקבל אריכות ימים ועושר וכבוד

בספה"ק תולדות יעקב יוסף הביא כמה פעמים את דברי הזוהר הקדוש הנ"ל, ובפרשת פנחס (אות ד) ביאר הלשון 'דאחיד בידא דחייבא', על פי הגמרא (ראש השנה כו, ב) וכמה שיעור תקיעה וכו' כדי שיאחזנו בידו ויראה לכאן ולכאן, וזל"ק, ובדרך מוסר נראה לי מה שאמרו שיעור שופר וכו', דנדוע מה שכתוב בזוהר, זכאה מאן דאחיד בידא

החלכנה הוא על ידי השפעת עשירות ושפע רב.

עוד בענין זה כתב בספה"ק תולדות יעקב יוסף, בפרשת בהעלותך (אות א), דכאשר הזכאי רוצה להעלות את החייב, הוא צריך להתקשר עמו בנפשו, וכותב בתוך הדברים וול"ק, זכאה מאן דאחיד בידא דחייביא, שיתחבר עמהם להעלותן בסוד ו' כורע לגבי ה' להעלותה, עיי"ש דבה"ק. ולכן שפיר נקט יעקב אבינו, ויתן לך בוא"ו, דכמו שהו' כורע לגבי ה' להעלותה, כך הצדיק מקשר עצמו לחוטא כדי לקרבו אל אבינו שבשמים.

זמן השמים הסתירו מיצחק אבינו שאצל עשו הרשע אין שייך ענין זה של ההוא זכאה בעי למרדף בתר חייבא, כי הוא ברשעותו מתחילתו ועד סופו, ובמרדש (בראשית רבה סג, ו) קראו עליו הכתוב (תהלים נח, ד) זורו רשעים מרחם, ושהיה מפרכם לצאת על פתחי בתי עבודה זרה. והקב"ה סיבב שגם אצל רשע כמותו ישתדל יצחק אבינו לקרב על ידי השפעת ברכות לרוב, כדי שדווקא יצחק אבינו שהיה ממדת גבורה (וזה"ק, פרשת לך, ח"א דף צו, א) יקבע לדורות עולם הנהגה זו שהדרך לקרב את ישראל לתשובה הוא בדרך של טובה ורחמים.

ובבר הוכח כן בשנות הגלות, שאי אפשר לעורר את בני ישראל להטיב את דרכם ולעשות תשובה על ידי התגברות תוקף מדת הדין וכאשר הלכו עמהם בחזק יד וחמה שפוכה, וכן היה רגיל על לשונו של כ"ק אאדמו"ר ז"ע לומר, שהיה תקופה באושוויץ, שם שרפו אז בכל יום עשרות אלפי יהודים, והצרות

היינו על ידי השפעת רחמים וחסדים ושפע רב בממון. וזכר לדבר רואים גם בסדר הקטורת, שהכניסו בו את החלכנה שריחו רע ורומז להחוטאים (כריתות ו, ב), כי הדרך לקרב גם את השפלים שבישראל הוא על ידי קירוב והשפעה של ברכה וטובה ופרנסה בהרחבה, וכדוגמת הקטורת שמעשרת (וימא כו, א), וכאשר לא יחסר להם מאומה יתקרבו אל ה' ויטיבו דרכם.

יצחק אבינו המשיך שראוי לקרב את ישראל לתשובה גם על ידי שפע ברכות

על פי זה יש לומר, שיצחק אבינו בוודאי ידע את שפלות מדרגתו של עשו בנו, אך אף על פי כן רצה לקרבו בכדי לקיים ענין זה של 'ההוא זכאה בעי למרדף בתר חייבא', ולכן רצה לתת לו הברכות ולהשפיע עליו שיהא לו כל צרכו וכל אשר יחסר לו, שיהא לו אורך ימים בימיו ועושר וכבוד בשמאל כמו שכתב בתולדות יעקב יוסף, וכמו שאמר הרבי ר' זושא להרה"ק מלובלין שצריכים לבקש על השפעת חסד ורחמים ועל ידי זה ממילא יתקרבו אל ה' ויעשו תשובה שלימה.

ולכן דייקא כאשר וירח את ריח בוגדיו, היינו כשראה את החוטאים שבבני ישראל, דייקא אז ויברכהו, כי ידע דרק על ידי שישפיע עליו ברכות שמים מעל, מטל השמים ומשמני הארץ, זה יגרום לו להתעורר לשוב למוטב. ולכן נרמז כאן ריח הקטורת, דכאמור רומז שהדרך לקרב את השפלים בבחינת

המעשים. וענין זה נקבע הלכה לדורות
על ידי יצחק אבינו שרצה לקרב את עשו
על ידי מתן הברכות.

ומתוך ד"ק בשוה"ט ליל אושפיזא דיצחק,
חג הסוכות תשע"ז

היו למעלה מראש, ועם כל זה לא ראה
שם אף בעל תשובה אחד. ורק כאשר
השי"ת משפיע לבני ישראל את כל
צרכיהם וכל מחסורם אשר יחסר להם,
אזי הם מתעוררים לתשובה ולשיפור

ישמח לב מבקשי ה'

הופיע במהדורה חדשה הספר הנפלא

בית יציב

עניני קביעת מזוזה, דירה חדשה,

כתיבת והכנסת ספר תורה,

ובלכתך בדרך ועניני תפילת הדרך

תמצית פסקי הלכה שנלקטו מתוך ספריו הקדושים

וממשנתו של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זי"ע,

ומנהגים ועובדות קודש,

כלול בהדרו ברוב פאר, עם פרקים חדשים והוספות לרוב.

פרי יגיעתו ועמלו של הרה"ג ר' אליעזר סגל שליט"א מביתר עילית

*

ניתן להשיג בחנויות הספרים המובחרות

פרטים בדבר רכישת הספר בטל' 052-7140042

יעמדו על הברכה ידידינו הנכבדים שהרימו תרומתם קודש להדפסת הגליון

הר"ר משה אהרן כהנא הי"ו

קרית צאנז, טבריה

בן הרה"ח ר' פינחס הי"ו, וחתן הרה"ג ר' יעקב קאפיל גרין ז"ל
לזכות בנו יעקב קאפיל שיחי שנולד במזל טוב
יזכה לגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט, ולרוב נחת ואושר כה"י

הר"ר יהודה גוטליב הי"ו

קרית צאנז, נתניה

בן הרה"ח ר' אריה זנוויל הי"ו, וחתן הרה"ג ר' ישכר דוב אליאס שליט"א
לזכות בתו תחי' שנולדה במזל טוב
יזכה לגדלה לבעל תורה לחופה ולמעש"ט, ולרוב נחת ואושר כה"י

הר"ר מאיר הכהן ישראלי הי"ו

קרית צאנז, טבריה

בן הרה"ח ר' משה יהודה הכהן הי"ו, וחתן הרה"ח ר' יוסף יצחק רייך הי"ו
לזכות בתו תחי' שנולדה במזל טוב
יזכה לגדלה לבעל תורה לחופה ולמעש"ט, ולרוב נחת ואושר כה"י

הר"ר ישראל ליבסטר הי"ו

קרית צאנז, טבריה

בן הרה"ח ר' יחיאל הי"ו, וחתן הרה"ח ר' ישכר דוב רוזנברג הי"ו
לזכות בתו תחי' שנולדה במזל טוב
יזכה לגדלה לבעל תורה לחופה ולמעש"ט, ולרוב נחת ואושר כה"י

הר"ר שלום אליהו שפירא הי"ו

לונדון

בן הרה"ח ר' מרדכי הי"ו, וחתן הרה"ח ר' שלום זושא פלדמן הי"ו
לזכות בתו תחי' שנולדה במזל טוב
יזכה לגדלה לבעל תורה לחופה ולמעש"ט, ולרוב נחת ואושר כה"י

הרה"ג ר' שמואל נטע זלמנוביץ שליט"א

ר"מ בישיבה לצעירים 'דברי חיים', קרית צאנז, נתניה

והרה"צ אבד"ק עכו שליט"א

ירושלים

לעילוי נשמת אביהם החשוב

תלמיד חביב ודבוק בכל נפשו ובכל מאוודו לכ"ק מרן אדמו"ר זי"ע

הגה"צ רבי אליהו זצ"ל זלמנוביץ

בן הגה"צ רבי ישראל אריה זצ"ל אב"ד עכו ומח"ס "חיי נפש"

נלב"ע ביום ב' כסלו תשע"ה

תנצב"ה

הרה"ח ר' משה שמחה לוין הי"ו

ירושלים

לעילוי נשמות הוריו החשובים

הרה"ח ר' אלחנן ישראל ב"ר משה שמחה ז"ל

נלב"ע ביום ד' כסלו תשס"ו

ומרת ליבא ב"ר געצל ז"ל

נלב"ע ביום ד' טבת תשנ"ד

תנצב"ה

הרה"ח ר' יחזקאל יהודה טובין וב"ב הי"ו

פתח תקוה

לעילוי נשמות

חמותו החשובה מרת בתיה ב"ר שבת יונה ז"ל בוגרד

נלב"ע ביום ה' כסלו תש"נ

זקנתו החשובה מרת רבקה לאה ב"ר דוב ז"ל רדונסקי

נלב"ע ביום ט' כסלו תשמ"ו

תנצב"ה

לקיים רצון צדיק!

המעוניינים לתרום להדפסת גליונות הד"ת

לכבוד השמחה במעונם, או להנציח קרובים

נא יפנו מבעוד מועד בטלפון: 052-7140042

המחותנים, משפחת לאווי הי"ו

בית שמש

והרה"ח ר' צבי הירשל הלפרין הי"ו

קרית צאנז, נתניה

לזכות הבן המו"מ בתויר"ש הבה"ח אלימלך שלמה לאווי שיחי

בן הרה"ח ר' אברהם ז"ל

ובתו הכלה תחי' לרגל שמחת נישואיהם במזל טוב

החתונה אי"ה ביום ראשון הבעל"ט, א' דר"ה כסלו, באולמי 'היכל רוזנברג' קרית צאנז נתניה

יזכו להקים בית נאמן בישראל ויעלה זיווגם יפ"ה יפ"ה, ולרוב נחת ואושר כה"י

הרה"ח ר' נפתלי יצחק ברגר הי"ו

קרית צאנז, נתניה

לזכות בנו המו"מ בתויר"ש הבה"ח מורינו צבי אביגדור שיחי

לרגל שמחת נישואיו במזל טוב

עב"ג תחי' בת הרה"ח ר' יקותיאל יוסף הכהן בינדר הי"ו

החתונה אי"ה ביום שני הבעל"ט, ב' דר"ה כסלו, באולמי 'ארמונות חן' בני ברק

יזכו להקים בית נאמן בישראל ויעלה זיווגם יפ"ה יפ"ה, ולרוב נחת ואושר כה"י

המחותנים, הרה"ח ר' משה יעקב גלנץ הי"ו

קרית צאנז, נתניה

והרה"ח ר' ירחמיאל שלמה שטרן הי"ו

אלעד

לזכות בנו המו"מ בתויר"ש הבה"ח החבר ישראל מאיר גלנץ שיחי

ובתו הכלה תחי' לרגל שמחת נישואיהם במזל טוב

החתונה אי"ה ביום שלישי הבעל"ט, ב' כסלו, באולמי 'היכל רוזנברג' קרית צאנז נתניה

יזכו להקים בית נאמן בישראל ויעלה זיווגם יפ"ה יפ"ה, ולרוב נחת ואושר כה"י

המחותנים, הרה"ח ר' דב רובין הי"ו

אלעד

והרה"ח ר' ישראל דוד קלוגר הי"ו

קרית צאנז, נתניה

לזכות בנו המו"מ בתויר"ש הבה"ח יעקב ירוחם רובין שיחי

ובתו הכלה תחי' לרגל שמחת נישואיהם במזל טוב

החתונה אי"ה ביום רביעי הבעל"ט, ג' כסלו, באולמי 'היכל רוזנברג' קרית צאנז נתניה

יזכו להקים בית נאמן בישראל ויעלה זיווגם יפ"ה יפ"ה, ולרוב נחת ואושר כה"י